

အခန်း (၁၁)

လမ်းကြောင်းထိန်းနိုင်ခြင်းအမှားကို ရှောင်ပါ

“ကိုသီဟ ဒီနေ့တော့ အစောကြီးရောက်နေပါကလား။ မနေ့က ခင်ဗျားကားသမား ပြဿနာကော အေးသွားပြီလား”

“ပြီးပြီဆိုပါတော့ကွာ။ ဟိုဘက်ကလူတွေနဲ့တော့ပြေလည်ပါပြီ။ ဥပဒေကြောင်းရ အလုပ်ကလေး တွေတော့ ကျန်သေးတာပေါ့”

“ဘယ်လိုဖြစ်တာလဲဗျ”

“ဒီကောင်က ရန်ကုန်မှာ ကားမောင်းတာလည်း ကြာပါပြီကွာ၊ ကိုယ့်လမ်းကြောင်းအတိုင်း ကိုယ် မမောင်းဘူး။ လှည်းတန်းမီးပွိုင့်နားမှာ လူလည်လုပ်ပြီး ယာဉ်ကြောပြောင်းဝင်လိုက်တာ ယာဉ်ကြောအမှန် မောင်းလာတဲ့ကားက အရှိန်လျှော့မပေးတော့ ဝင်ဆောင့်တော့တာပေါ့။ ကိုယ့်ကားလည်းနာသေး လျော် ကြေးလည်း ပေးရသေးတယ်”

“ကားမောင်းတဲ့အခါမှာပင် လမ်းကြောင်းထိန်းရမှာ မဟုတ်ဘူး။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်တဲ့ လုပ်ငန်း စဉ်မှာလည်း လမ်းကြောင်းထိန်းနိုင်ဖို့က အရေးကြီးတယ်ဗျ။ ကိုယ်ချမှတ်ခဲ့တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေရဲ့ ရလဒ် တွေကို အမြဲခြေရာခံနိုင်ဖို့အတွက် စနစ်တကျ မှတ်တမ်းတင်ထားပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ဆက်လက်ချမှတ်နိုင်ရေးအတွက် ဒီရလဒ်တွေကို လေ့လာသုံးသပ်ခြင်းဟာ ဆုံးဖြတ်ချက်လုပ်ငန်းစဉ်မှာ လမ်းကြောင်းထိန်းကျောင်းတာပဲပေါ့။ ဒီလမ်းကြောင်းကို မထိန်းရင် ခင်ဗျားကားသမားလိုပဲ အခွင့်သာရင် သာသလို ယာဉ်ကြောလုဝင်တတ်တဲ့ အကျင့်အတွက် တစ်နေ့တစ်ချိန်ကျရင် ပေးဆပ်ရမှာသေချာတယ်”

“ဆရာကြည်တို့စကားဝိုင်းက စတောင်နေပြီလား”

“မစရသေးပါဘူးဗျာ။ သူ့ကားသမားအကြောင်းပြောရင်းကနေ စကားဆက်သွားတာနဲ့ မနေ့က ခင်ဗျားတို့နဲ့ ဆွေးနွေးခဲ့တဲ့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းအပိုင်းကလေး ဖြတ်ပြောပြနေတာပါ”

“အေးဟုတ်ပြီ ဒါဆိုအတော်ပဲ။ မနေ့က မင်းပြောခဲ့တာတော့ ကောင်းပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လက်တွေ့ မှာ အတွေ့အကြုံက သင်ခန်းစာယူဖို့ဆိုတာ နေရာတိုင်းမှာ မဖြစ်နိုင်ဘူးလို့ ငါထင်တယ်ကွ။ မင်းပြောခဲ့ တဲ့အစွဲတွေကို သတိထားရှောင်ရှားရင်တောင်မှ တချို့သော အတွေ့အကြုံတွေမှာ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှု က ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမရှိတာကို ငါစဉ်းစားမိတယ်။ ဥပမာကွာ နှစ်ရှည်ပင်တွေ စိုက်ထားတယ်။ ကိုယ် တိုင်ဆုံးဖြတ်ခဲ့တဲ့ ကိစ္စပဲ။ ဒါပေမဲ့ တစ်နှစ်လောက်ကြာတော့ ကိုယ်က တခြားတာဝန်နဲ့ပြောင်းသွားတယ်။ နောက်လူက အကောင်အထည် ဆက်ဖော်ချင်လဲဖော်မယ်။ မဖော်ဘဲ ထားချင်လဲထားမယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ဆုံး ဖြတ်ချက်ဟာ အောင်မြင်သလား ဆုံးရှုံးသလားဆိုတာ မသိရဘူး။ ဘယ်လိုလုပ်ပြီး ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်း မှုလုပ်မလဲ။ ဒါမနေ့က မင်းပြောခဲ့တဲ့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကိုယ်တိုင်အရူးလုပ်တာ မဟုတ်ဘူးနော်”

“မိမိရဲ့ဆောင်ရွက်ချက် ရလဒ်တွေကိုမသိဘဲ ဖြစ်ရတဲ့အခြေအနေမျိုး ရှိတတ်ပါတယ်။ ကိုစည်သူ ပြောတဲ့ သစ်ပင်စိုက်တာမျိုးပဲပေါ့ဗျာ။ ဥပမာတစ်ခုပြောရရင် သုတေသနဌာနခွဲက ဘတ်ဂျတ်တိုးတောင်း

တာကို ခင်ဗျားကခွင့်ပြုပေးလိုက်တယ်ဆိုပါစို့။ ဒီတိုးမြှင့်ပေးလိုက်တဲ့ငွေနဲ့ သုတေသနပြုချက်ဟာ အောင်မြင်တယ်။ မအောင်မြင်ဘူးဆိုတာကို နှစ်အတော်ကြာမှ သိရမယ်။ ဒီကြားထဲမှာ ခုနပြောသလို ခင်ဗျားက တစ်နေရာပြောင်းချင်ပြောင်း၊ အငြိမ်းစားယူလည်း ယူဖြစ်သွားတယ်ဆိုပါတော့ဗျာ။ ခင်ဗျားရဲ့ လုပ်ဆောင်ချက်နဲ့ နောက်ဆုံးထွက်လာတဲ့ အဖြေကြားမှာ ပတ်သက်မှုအနေအထားက မသဲကွဲတော့ဘူး။ ခင်ဗျားလုပ်ခဲ့တာ မှန်တယ်။ မှားတယ်။ ယတိပြတ် မပြောနိုင်ဘူး။ တကယ်လို့ ဒီသုတေသနကို ခင်ဗျားက ဘတ်ဂျတ် ပိုခွင့်ပြုပေးပြီးတဲ့နောက်ပိုင်း တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှု တစ်ခုရှိတယ်ဆိုရင်တောင်မှ ဒီတိုးတက်ဖြစ်ထွန်းမှုဟာ ခင်ဗျားကြောင့်လား၊ ဘတ်ဂျတ်တိုးမပေးဘဲထားလည်း ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ် တိုးတက်လာမယ့်ကိစ္စပဲလားဆိုတာ မပြောနိုင်သေးဘူး။ ဒါကြောင့် အတွေ့အကြုံက သင်ခန်းစာတွေကို စနစ်တကျ လေ့လာသင်ယူချင်တယ်ဆိုရင် လူတွေဟာ မိမိတို့ရဲ့ အစွဲများအကြောင်းကိုသာ သိထားရုံနဲ့ မလုံလောက်ဘဲ ရရှိတဲ့ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှု အရည်အသွေးကိုလည်း တိုးတက်အောင် ပြုလုပ်တတ်ဖို့လိုတယ်”

“လူမှာချည်းပဲ အစွဲတွေကြောင့် မှားယွင်းမှုတွေ ရှိနိုင်တာမဟုတ်ဘူး။ ရလာမယ့် အတွေ့အကြုံ အထောက်အထားတွေရဲ့အရည်အသွေးကောင်းမွန်မှု၊ ညံ့ဖျင်းမှုကြောင့်လည်း ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှုအပိုင်းမှာ ထိခိုက်နိုင်တယ်ဆိုတဲ့ သဘောပေါ့။ ဟုတ်လား”

“ဟုတ်ပါတယ်။ သေနတ်တစ်လက်ကို ထိချက်ကောင်းအောင် ပစ်ခတ်ချင်ရင် လူပဲတော်နေလို့မရဘူး။ သေနတ်လည်း ကောင်းဖို့လိုတယ်မဟုတ်လား။ ဒါကြောင့် အတွေ့အကြုံကနေ သင်ခန်းစာကောင်းကောင်း ယူကြမယ်ဆိုရင် လူမှာလည်း အစွဲကင်းအောင်လုပ်၊ ရရှိတဲ့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှုကိုလည်း အရည်အသွေးကောင်းအောင် လုပ်ရမယ်။ ဒီတော့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှုမှာ ဘယ်လိုချို့ယွင်းချက်တွေ ရှိနိုင်သလဲဆိုတာ သိဖို့လိုလာပြီ။ လူအများစုရဲ့ အတွေ့အကြုံတွေကို ဒုက္ခအပေးဆုံးအချက်က လေးချက်ရှိတယ်။ တစ်အချက်က မပြည့်စုံသော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်း (Missing Feedback) လို့ခေါ်တယ်။ အရေးကြီးတဲ့ သိသင့်သိထိုက်တဲ့ကိစ္စတွေအတွက် သတင်းအချက်အလက် မရရှိခြင်းပါပဲ။ နှစ်အချက်က ရစ်ပတ်နေသော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်း (Entwined Feedback) လို့ခေါ်တယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက် ချခဲ့သူရဲ့ လုပ်ဆောင်မှုနဲ့ အခြားအပေါင်းအဖော်များရဲ့ လုပ်ဆောင်မှုများက ဆုံးဖြတ်ချက်ရဲ့ရလဒ်အပေါ် အတူတကွ အကျိုးသက်ရောက်နေတာကိုပြောတာပါ။ သုံးအချက်က ရှုပ်ထွေးသောပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်း (Confused Feedback) လို့ခေါ်တယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ရဲ့ ရလဒ်အပေါ် မထိန်းချုပ်နိုင်သော၊ မခန့်မှန်းနိုင်သော၊ ဖြစ်ချင်တိုင်းဖြစ်နေသော အကြောင်းအချက်များက အကျိုးသက်ရောက်နေတာပါပဲ။ လေးအချက် လျစ်လျူရှုထားသောပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်း (Ignored Feedback) လို့ခေါ်တယ်။ လက်ဝယ်မှာရှိနေတဲ့ ရလဒ်များအပေါ် သတင်းအချက်အလက်များကို မပြည့်မစုံ သုံးစွဲထားတာကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါတယ်”

“ဒုက္ခပေးနိုင်တဲ့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှု လေးမျိုးလုံးကို ပြုပြင်ဖာထေးပေးနိုင်မှ အရည်အသွေးကောင်းတဲ့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှု ဖြစ်လာမယ်ဆိုတဲ့သဘော၊ အရည်အသွေးကောင်းတဲ့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှုရှိမှ အတွေ့အကြုံက သင်ခန်းစာတွေကို နည်းလမ်းတကျ ဖော်ထုတ်နိုင်မယ်ဆိုတဲ့ သဘောပေါ့။ မဟုတ်လား”

“ဟုတ်ပါတယ်။ ဒီဒုက္ခပေးနိုင်တဲ့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှုတွေထဲမှာ အလွယ်တကူ မြင်တွေ့နိုင်တာ ကတော့ မပြည့်စုံသော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းပဲ။ ကျွန်တော်တို့အတွက် အသုံးကျမယ့် သတင်းအချက် အလက်အများစုဟာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းစနစ် တစ်ခုကြောင့်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ အခြားအကြောင်းများကြောင့်ပဲဖြစ် ဖြစ် ဘယ်လိုမှပြန်မရနိုင်တော့တာကို ဆိုလိုပါတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ ပြောရရင် အလုပ်အကိုင် ခန့်ထားရေး အတွက် ဝန်ထမ်းရွေးချယ်ရေး ဘုတ်တစ်ခု လုပ်တယ်ဆိုပါစို့။ လျှောက်ထားသူ နှစ်ရာယောက်ထဲက တစ် ရာယောက်ကို ပယ်လိုက်တယ်။ လက်ခံနိုင်သူ တစ်ရာယောက်ကို စစ်ဆေးပြီး ဒီထဲမှာ ငါးဆယ်ယောက် က အလုပ်အကိုင်အတွက် ဖြေဆိုအောင်မြင်ကြတယ်။ ငါးဆယ်ယောက်က ကျရှုံးကြတယ်။ လက်ခံနိုင်တဲ့ လျှောက်ထားသူနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်က နောက်ပိုင်းမှာ ဆက်ရနေပေမဲ့ ပယ်လိုက်တဲ့ လျှောက်ထားသူ တစ်ရာနဲ့ ပတ်သက်တဲ့သတင်းက ဘာမှ မရတော့ဘူး။ ပယ်ရန်အတွက် ခင်ဗျားတို့ ဘုတ်အဖွဲ့ကပဲ ဆုံးဖြတ်လိုက်တာပါ။ ဒီလိုပယ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ဟာ မှန်သလား၊ မှားသလား။ ပြန်လည် ဖြည့်ဆည်းမှုသတင်း မရနိုင်တော့ဘူးဆိုတော့ မိမိရဲ့ဆုံးဖြတ်ချက် မှန်၊ မမှန် အနက်ကောက်ဖို့ အတော် ခက်သွားပြီ။ ပယ်လိုက်တဲ့တစ်ရာယောက်ထဲမှာ အလုပ်အကိုင်နေရာအတွက် အောင်မြင်နိုင်သူအချို့ပါနေ ခဲ့ရင် ခင်ဗျားတို့က ပယ်ဖို့ဆုံးဖြတ်ခဲ့တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ဟာ တန်ဖိုးရှိပါ့မလား။ ဒီဆုံးဖြတ်ချက် မမှန်ဘူး ဆိုတာကို ခင်ဗျားတို့ကိုယ်တိုင် မသိနိုင်တော့ နောက်တစ်ခါ ဘုတ်ထိုင်ရွေးကြဦးမယ်ဆိုရင် ဒီအတိုင်းဘဲ ဆက်လုပ်ကြဦးမှာပဲ မဟုတ်လား။ မိမိအဖွဲ့အစည်း အလုပ်ဌာနအတွက် အရည်အချင်းပြည့်မီသူတွေ အစဉ်အဆက် ဆုံးရှုံးနေတော့မယ်။ မပြည့်စုံသော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းရဲ့ ဒုက္ခဒဏ်ကို လှလှကြီးခံရ တာပဲ။ အရေးကြီးတဲ့လုပ်ငန်းတွေအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဆိုရင် ဘယ်လိုလုပ်မလဲ”

“မပြည့်စုံသော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းဖြစ်လာရင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့ လုပ်ငန်းစဉ်မှာ လမ်းလွဲ နေတာကို လမ်းမှန်ပေါ်ပြန်တင်ပေးနိုင်မှာမဟုတ်တော့ ရေရှည်ဆုံးရှုံးမှု ဖြစ်နေမှာပဲ”

“အလားတူပါပဲဗျာ။ ရစ်ပတ်သော ပြန်လည်ဖြည့်တင်းခြင်းဟာလည်း အတွေ့အကြုံမှ လေ့လာ သင်ယူမှုကိုအဟန့်အတားဖြစ်စေတာပါပဲ။ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ရဲ့ ရလဒ်အပေါ်မှာ ကျွန်တော်တို့အားလုံး က ဝိုင်းပြီးလွှမ်းမိုးအောင် ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ရဲ့ အရည်အသွေးကို ချိန်ဆရ ခက်သွားစေတာကို ဆိုလိုပါတယ်။ ဥပမာပြောရမယ်ဆိုရင် ဟိုတယ်တစ်ခုမှာ စားပွဲထိုးတွေက ခန့်မှန်းချက်တစ်ခု ထုတ်ထား တာရှိတယ်။ စကော့ဝီစကီ၊ ဗော်လကာ သို့မဟုတ် ကော့ညက် မှာသောက်တဲ့လူတွေက စားပွဲထိုးတွေကို မုန့်ဖိုးပိုပေးလေ့ရှိတယ်။ အခြားအရက်တွေကို မှာသောက်တဲ့လူတွေက ကပ်စေးနဲ့တဲ့လူများတယ်။ မုန့်ဖိုး သိပ်မရဘူးဟူ၍ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီခန့်မှန်းချက်အရ စားပွဲထိုးတွေက ဝီစကီ၊ ကော့ညက်သောက်သူတွေကို မုန့်ဖိုးပိုပေးမှာပဲဆိုတဲ့ မျှော်လင့်ချက်နဲ့ ပိုပြီးကောင်းကောင်းမွန်မွန် ပြုစုလေ့ရှိကြတယ်။ သူတို့စိတ်ထဲမှာ လည်း ဦးကပ်စေးတွေဆီမှာ ငါတို့ဘာကြောင့် အချိန်ကုန်ခံ လုပ်ပေးနေမလဲလို့ သဘောထားနေကြတယ်။ သူတို့ခန့်မှန်းတဲ့အတိုင်းလည်း ဝီစကီ၊ ကော့ညက်သမားထံမှ မုန့်ဖိုးပိုရကြပါတယ်။ ဒီလိုမုန့်ဖိုးပိုရတာ စားပွဲထိုးတွေရဲ့ ကြိုတင်ခန့်မှန်းသုံးသပ်ထားချက် ကောင်းလို့လား၊ သူတို့ကိုယ်တိုင်က အဲဒီလူတွေကို ပို ပြီး ကောင်းမွန်စွာ ဂရုစိုက်ပြုစုမှုတွေ ပေးခဲ့လို့လား စဉ်းစားကြည့်လေ”

“မင်းဆိုလိုတဲ့သဘောက စားပွဲထိုးတွေဟာ သူတို့ကြိုတင်ခန့်မှန်းထားတဲ့အတိုင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ရဲ့ ရလဒ်ကို လွှမ်းမိုးအောင် လုပ်နေကြတယ် (ပိုက်ဆံပိုပေးမယ့်လူကို ပိုပြုစုနေကြတာပေါ့ကွာ)။ ဒီလိုဆို

တော့ သူတို့ရဲ့ တင်ကြိုခန့်မှန်းချက် အရည်အသွေး ဘယ်လောက်အထိ တိကျမှန်ကန်တယ်ဆိုတာကို ချိန်ဆရတာ ခက်သွားစေတယ်လို့ ပြောတာမဟုတ်လား”

“ဟိုတယ်မှာတင် မဟုတ်ပါဘူးကွာ၊ ဒီဂေါက်ကလပ်က ကယ်ဒီတွေလဲ ဒီအတိုင်းပါပဲ။ ဂေါက် တုတ်အကောင်းစား ကိုင်တဲ့လူဆိုရင် ကယ်ဒီက ပိုက်ဆံပိုရမယ်ထင်ပြီး ပိုဂရုစိုက်တယ်။ ပိုဂရုစိုက်တော့ လည်း ပိုက်ဆံပေးတဲ့လူက ပိုပေးချင်တာပေါ့။ ဂေါက်ထုပ်အကောင်းစားကိုင်လို့ အခပိုရတာလား၊ ပိုဂရု စိုက်လို့ ကယ်ဒီခ ပိုရတာလားဆိုတာ မရှင်းဘူးလေ။ ဒါကို ရစ်ပတ်သော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းလို့ ခေါ်တာပေါ့၊ မဟုတ်ဘူးလား”

“နာမည်ကိုက ရစ်ပတ်သော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းဆိုတော့ ကျွန်တော်ကိုယ်တိုင် လုံးလည်ချာ လည်လိုက်နေတာ၊ ခင်ဗျားတို့နှစ်ယောက် ဝိုင်းဆွေးနွေးကြတော့မှ ဆိုလိုရင်းအတိအကျ ရောက်တော့ တယ်။ နောက်တစ်ချက်က ရှုပ်ထွေးသော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းတဲ့၊ နာမည်သာရှုပ်တာပါ။ လက်တွေ့ ရှင်းပြရတာ လွယ်ပါတယ်။ ဥပမာ ကျွန်တော်က မုန့်ဟင်းခါးဆိုင်ဖွင့်ဖို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်တယ်။ ထုံးစံ အတိုင်း အကျိုးသင့်အကြောင်းသင့် စဉ်းစားချင့်ချိန်ပြီးမှ ဆုံးဖြတ်တာပေါ့ဗျာ။ ကျွန်တော် ဆိုင်ဖွင့်တဲ့နှစ် ကျမှပဲ တစ်နှစ်လုံး မိုးတွေများ ရာသီဥတုတွေဆိုး၊ ရောဂါဖြစ်လာတော့ ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းက မုန့်ဟင်းခါးဆိုင်တွေ ပိတ်ခိုင်းရော၊ ဘယ်လိုမှ မျှော်လင့်မထားတဲ့ အကြောင်းတရားတွေ ဖြစ်လာတော့ ကျွန်တော် အရှုံးကြီးရှုံးတော့တာပေါ့။ ကျွန်တော့်ဆုံးဖြတ်ချက်ရဲ့ ရလဒ်ဟာ မထိန်းချုပ်နိုင်တဲ့ မခန့်မှန်း နိုင်တဲ့ အကြောင်းအချက်တွေက လွှမ်းမိုးသွားခဲ့တယ်။ ကျွန်တော့် ဆုံးဖြတ်ချက်ရဲ့ အရည်အသွေးကို အကဲခတ်တဲ့နေရာမှာ မူလဆုံးဖြတ်ချက်က ဘယ်လောက်ကောင်းသလဲ၊ ဘယ်လောက်ညံ့သလဲ၊ အခြား သော အကြောင်းအချက်တွေက ဘယ်လောက်လွှမ်းမိုးခဲ့လဲ၊ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းလုပ်တဲ့အခါ ဝေခွဲ လို့မရဘဲ ရှုပ်ထွေးကုန်တယ်လေ”

“ဒါက အသေးအဖွဲ့ကိစ္စ နမူနာပြောတာဆိုတော့ ရှုပ်ထွေးမှု သိပ်မပေါ်ဘူးကွ၊ ၁၉၉၇ ခုနှစ် အာရှ တိုက်မှာ ငွေရေးကြေးရေး ဆုတ်ဆိုင်းမှုတွေ ဖြစ်တာ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တုန်းက ဒီလိုဖြစ်လာလိမ့်မယ်လို့ ဘယ် သူမှ မျှော်လင့်မထားဘူးလေ။ အာရှတိုက်က ကျားနိုင်ငံတွေမှာ ငွေတန်ဖိုးတွေ ချပစ်ရတယ်။ ဈေးကွက် တွေ အကြီးအကျယ်ပျက်ကုန်တယ်။ ကုမ္ပဏီကြီးတွေကဒေဝါလီခံရတယ်။ ဒီလိုကိစ္စမျိုးတွေဟာ မခန့်မှန်း နိုင်၊ မထိန်းချုပ်နိုင်တဲ့ အကြောင်းကိစ္စတွေဖြစ်တော့ ဒီကုမ္ပဏီကြီးတွေရဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်အရည်အသွေးကို အကဲဖြတ်မယ်ဆိုရင် ဘယ်လိုမှ အကဲဖြတ်လို့ ရမှာမဟုတ်တော့ဘူး၊ ရှုပ်ထွေးသော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်း မှုဆိုတဲ့ အဓိပ္ပာယ်က ပိုပြီး ပေါ်လွင်တာပေါ့ကွာ”

“ကိုစည်သူပြောတာ မှန်ပါတယ်။ ကျွန်တော့် ဥပမာက ပြောဆိုတဲ့အကြောင်းအရာနဲ့ နှိုင်းစာမယ် ဆိုရင် လွယ်လွန်းသွားတယ်။ ခင်ဗျားတို့က လွယ်တာမကြိုက်တော့ နောက်ကျရင် အဆင့်မြင့်မြင့်ဥပမာနဲ့ ပဲပြောသွားပါ့မယ်ဗျာ။ အတွေ့အကြုံမှ သင်ယူရေးမှာ နောက်ဆုံးဒုက္ခပေးတဲ့အကြောင်းကတော့ လျစ်လျူ ရှုထားသော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းပဲ။ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာ ဘယ်လောက်အထိ ကောင်းသလဲ၊ အနာ ဂတ်မှာ ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် ဘယ်လိုလုပ်မလဲလို့ စဉ်းစားတဲ့နေရာမှာ အထောက်အကူပြုစေ မယ့် သတင်းအချက်အလက်တွေကို လူအများစုဟာ လျစ်လျူရှုခဲ့ကြတယ်။ မျက်စိလျှံသွားတာလည်း ရှိ တယ်။ ဆုံးရှုံးမှုတွေနဲ့ ကြုံတွေ့ရတဲ့အခါမှာ ဒီသတင်းမျိုးတွေဟာ တန်ဖိုးမရှိပါဘူးဆိုပြီး ဖျက်ဆီးပစ်ကြ

တာလဲရှိတယ်။ ဥပမာအနေနဲ့ ပြောရရင် ၁၉၈၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၂၈) ရက် ချဲလင်ဂျာအာကာသယာဉ် ပေါက်ကွဲမှုကို လက်ညှိုးထိုးပြရမှာပဲ။ ဒီပေါက်ကွဲမှုဖြစ်ရတဲ့ အကြောင်းအရင်းဟာ အားမြင့်တဲ့အစိတ်ပိုင်း ချို့ယွင်းမှုကြောင့်ပဲ။ ပြီးခဲ့တဲ့ အာကာသယာဉ် လွှတ်တင်မှုအကြိမ်ပေါင်း (၃၀) ကို လေ့လာတဲ့အခါမှာ ဒီ အစိတ်အပိုင်းဟာ အေးတဲ့ရာသီဥတုမှာ သေချာမှုမရှိဘူးဆိုတာ အင်ဂျင်နီယာတွေက သိထားကြတယ်။ ဒါ့ကြောင့် အာကာသယာဉ် လွှတ်တင်မယ့်အချိန်မှာ လေထုအပူချိန်ဟာ (၃၀) ဒီဂရီ ဖာရင်ဟိုက် တစ် ပိုက်လောက်မှာပဲ ရှိနေမှာဖြစ်တဲ့အတွက် အင်ဂျင်နီယာတွေက ဒီအချက်ကို ထောက်ပြပြီး ကန့်ကွက်ကြ တယ်။ ဒါပေမဲ့ ယခင်လွှတ်တင်ခဲ့တဲ့ အကြိမ်ပေါင်း (၃၀) ထဲမှာ (၇) ကြိမ်သာ ချို့ယွင်းချက်အချို့ကို ရှာ တွေ့လို့ ပြုပြင်ပေးခဲ့ရပြီး ကျန်တဲ့ (၂၃) ကြိမ်လုံး ဘာအခက်အခဲမျှ မရှိဘဲ အောင်မြင်စွာ လွှတ်တင်နိုင် တာဆိုတော့ နာဆာက တာဝန်ရှိသူတွေက ယုံကြည်မှုလွန်ကဲနေကြတယ်။ အင်ဂျင်နီယာတွေရဲ့ ကန့် ကွက်ချက်ကို အထောက်အထားပြဖို့ တောင်းဆိုတဲ့အခါမှာ အနည်းငယ်ချို့ယွင်းခဲ့တဲ့ (၇) ကြိမ်ကိုပဲ ဇယားနဲ့ မှတ်တမ်းတင်ပြနိုင်ခဲ့တယ်။ အဲဒီ (၇) ကြိမ်စလုံးဟာ အပူချိန် (၅၀) ဒီဂရီနဲ့ (၇၅) ဒီဂရီ ဖာရင် ဟိုက်ကြားမှာချည်းပဲ ချို့ယွင်းခဲ့တာဖြစ်နေတော့ နာဆာအကြီးအကဲတွေက ရာသီဥတုအေးလို့ ဘာမှပြ သာနာ မရှိနိုင်ပါဘူးဆိုပြီး မူလအစီအစဉ်အတိုင်း ပစ်လွှတ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြတာပဲ။ ပေါက်ကွဲမှုဖြစ်ပြီးတဲ့ အခါကျမှ စာရင်းဇယားတွေ ပြန်တောင်းယူကြည့်တဲ့အခါကျတော့ ယခင်လွှတ်တင်ခဲ့တဲ့ အကြိမ် (၃၀) လုံး လွှတ်တင်ချိန် လေထုအပူချိန်တွေထဲမှာ ဘေးအကင်းဆုံးနဲ့ ပြဿနာ လုံးဝမရှိဘဲ လွှတ်တင်နိုင်ခဲ့တဲ့ အပူချိန်များဟာ (၆၆) ဒီဂရီကနေ (၈၁) ဒီဂရီအတွင်း ဖြစ်နေတာကို တွေ့ရတော့တယ်။ ဆိုလိုတာက အာကာသယာဉ် မပေါက်ကွဲခင်တုန်းက ပြန်လည်ဖြည့်တင်းမှုအနေနဲ့ ယခင်က လွှတ်တင်ခဲ့တဲ့ မှတ်တမ်း တွေကို လေ့လာတဲ့အခါမှာ ချို့ယွင်းမှုရှိခဲ့တဲ့ (၇) ကြိမ်အတွက်သာ ထည့်စဉ်းစားခဲ့ကြတယ်။ အကြိမ် (၃၀) လုံးအတွက် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ မစဉ်းစားခဲ့ဘူး။ အောင်အောင်မြင်မြင် လွှတ်တင်နိုင်တဲ့ အပူချိန်တွေကို လည်း လျစ်လျူရှုခဲ့တယ်။ လျစ်လျူရှုသော ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှုကြောင့် တစ်ကမ္ဘာလုံးအတွက် ဆုံးရှုံး နစ်နာခဲ့ရတယ်လို့ ပြောရမှာပေါ့ဗျာ”

“ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ ချို့ယွင်းချက် စုစုပေါင်း လေးချက်ရှိတယ်နော်။ အဲဒါ တွေကို ဘယ်လိုပြုပြင်လို့ရမလဲ”

“ပုံမှန် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းဖြင့်သာ ဒီချို့ယွင်းချက်တွေကို တိုက်ဖျက်ပစ်နိုင်တယ်။ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာလေ့လာတဲ့အခါမှာလည်း ပြီးခဲ့တဲ့အတွေ့အကြုံတွေက ငါဘာတွေလေ့လာသင်ယူခဲ့ပြီးပြီလဲ၊ ဘာ တွေ လေ့လာသင်ယူနေရဦးမှာလဲဆိုပြီး မေးခွန်းတွေ မေးနေရမယ်။ ဒီမေးခွန်းတွေဟာ ကျိုးကြောင်းဆီ လျော်တဲ့ ကောက်ချက်ဆီကို ဆွဲခေါ်သွားလိမ့်မယ်။ အတွေ့အကြုံက သင်ခန်းစာတွေကိုလည်း စိတ်ထဲမှာ စွဲထင်သွားစေလိမ့်မယ်။ နောက်ပြီး အနာဂတ်မှာ ဆက်လက်သင်ကြားနိုင်ဖို့အတွက် နည်းပျူဟာတွေ စီမံ သွားနိုင်လိမ့်မယ်။ အရေးအကြီးဆုံးကတော့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာမှာ မှားယွင်းနိုင်တဲ့ နဝမမြောက်အချက်ကို ခင်ဗျားတို့ ရှောင်ရှားနိုင်လိမ့်မယ်။ အဲဒီအချက်ကတော့ လမ်းကြောင်းမထိန်းနိုင်ခြင်း လို့ခေါ်တယ်။ အတွေ့အကြုံဟာ လိုအပ်သောသင်ခန်းစာများကို အလိုအလျောက် ပေးလိမ့်မယ်လို့ ယူဆပြီး ယခင်က ပြုလုပ်ခဲ့တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ရလဒ်များအား ခြေရာခံနိုင်သော မှတ်တမ်းများကို စနစ်တကျ

ထားရှိရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ခြင်းနှင့် ၎င်းရလဒ်များအား ဝေဖန်သုံးသပ်၍ အရေးကြီးသော သင်ခန်းစာများဖော်ထုတ်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်း လို့ အဓိပ္ပာယ်ရတယ်”

“မှတ်တမ်းတွေ သေသေချာချာထားပြီး ဂရုတစိုက် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာနေရင် ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှုဟာ လုံလုံလောက်လောက် ကောင်းမွန်နေပြီလားကွာ”

“လုံလောက်ပါတယ်လို့ပဲ ပြောရမှာပဲ။ ဒါပေမဲ့ ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှုကို အမြတ်ထုတ်ချင်သေးတယ်ဆိုရင်တော့ သုတေသနစမ်းသပ်ချက်တွေ ပြုလုပ်နိုင်ပါသေးတယ်”

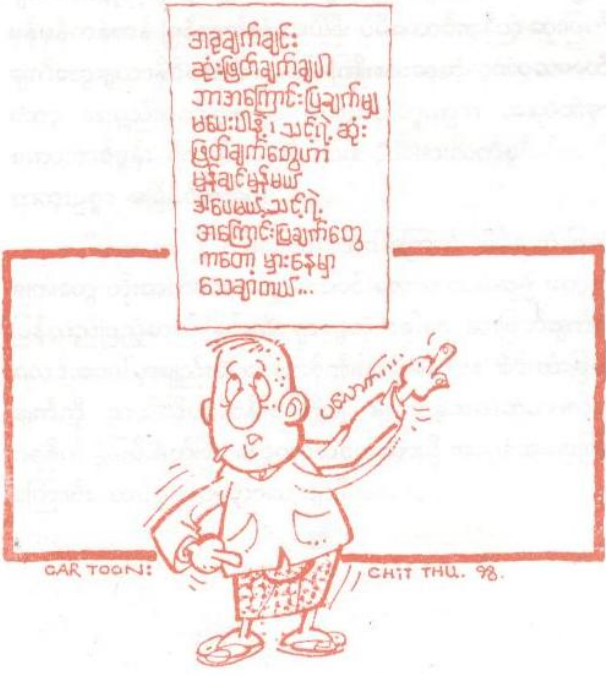
“သုတေသနစမ်းသပ်ဖို့ဆိုတာ ကုန်ကျစရိတ်တွေ တော်တော်များသွားမယ့်ကိစ္စပဲ။ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းမှု ရဖို့ကလေးအတွက် ဒီလောက် အကုန်အကျခံနိုင်ပါ့မလား”

“ကုမ္ပဏီကြီးတွေ၊ လုပ်ငန်းဌာနကြီးတွေများတော့ လုပ်ငန်းခွင် သုတေသနဌာနခွဲတွေ အသီးသီး ရှိကြပါတယ်။ စမ်းသပ်မှုတစ်ခုအတွက် ကုန်ကျမယ့်စရိတ်နဲ့ တွေ့ရှိချက်တစ်ခုရဲ့ တန်ဖိုးနဲ့ချိန်ဆပြီး လုပ်ရမှာပေါ့ဗျာ။ ဘဲလ်တယ်လီဖုန်းကော်ပိုရေးရှင်းကြီးရဲ့ သုတေသနပြုစမ်းသပ်ချက်တစ်ခုကို နမူနာထားပြီး ကြည့်ရအောင်။ ဘဲလ်ကုမ္ပဏီတွေမှာ စည်းကမ်းတစ်ခုရှိတယ်။ ဖုန်းအသစ်တပ်ဆင်ထားသူတွေကို ဖုန်းကြွေးဘယ်လောက်များများ လိုင်းမဖြတ်ပစ်ရဘူးတဲ့။ ဒါကို ကာမိစေဖို့အတွက် တယ်လီဖုန်းတပ်ဆင်တဲ့အခါ စပေါ်ငွေကိုတော့ ကြိုယူထားခွင့်ပြုတယ်။ ကုမ္ပဏီတွေက အများနဲ့ယှဉ်ပြိုင်ပြီး လုပ်နေရတာဖြစ်တော့ လူတိုင်းအပေါ်မှာ စပေါ်တောင်းနေရင်လည်း ဈေးကွက်ပျက်သွားမှာ စိုးရိမ်ရတယ်။ ဒါကြောင့် ဘယ်လိုလူတွေက စည်းကမ်းဖောက်နိုင်မလဲဆိုတာ တိတိကျကျ ကြိုသိချင်တယ်။ ဒါမှ စည်းဖောက်မဲ့သူတွေဆီကပဲ စပေါ်ယူမယ်။ ကျန်တဲ့လူတွေတော့ ပြောပြီးမှပေးစံနစ် ကျင့်သုံးချင်တယ်။ ဘဲလ်ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးမှာ နှစ်စဉ် တယ်လီဖုန်းအသစ် တပ်ဆင်သူပေါင်းက (၁၂) သန်းလောက်ရှိနေပြီး ဖုန်းကြွေးက နှစ်စဉ် ဒေါ်လာသန်း (၄၅၀) လောက် အမြဲကျန်နေတယ်။ ဒါကြောင့် ကုမ္ပဏီတွေရဲ့ တောင်းဆိုချက်အရ ဒီပြဿနာကို ဖြေရှင်းဖို့အတွက် သုတေသနပြု စမ်းသပ်ချက်လုပ်ပေးဖို့ နာမည်ကျော် ဘဲလ်သုတေသနဌာနကို တာဝန်ပေးလိုက်တယ်။ သုတေသနဌာနက နေရာစုံ၊ အလွှာစုံမှာ တယ်လီဖုန်းအလုံးပေါင်း တစ်သိန်းကို စပေါ်ငွေ လုံးဝမယူဘဲနဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေလုပ်ပေးပြီး စစ်တမ်းအမျိုးမျိုးကောက်ယူခဲ့တယ်။ ဒီရဲရင့်တဲ့ စမ်းသပ်မှုဟာ ငွေအမြောက်အမြား ဆုံးရှုံးသွားစေနိုင်မယ့်နည်းလမ်းပဲ။ ဒါပေမဲ့ ပိုမိုပြီး ကောင်းမွန်တဲ့ဖောက်သည်ရွေးချယ်ရေးစနစ်တစ်ခု ရဖို့အတွက် ရင်းနှီးလိုက်တာပါပဲ။ (၉) လကြာတဲ့အခါမှာ သုတေသနပြုချက်တွေအားလုံး ပြီးဆုံးသွားခဲ့တယ်။ ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်စည်းမျဉ်းသစ်တွေကို ပြည်နယ် (၅၀) လုံးအတွက် သတ်မှတ်ပေးနိုင်ခဲ့တယ်။ ဒီစည်းမျဉ်းသစ်ကြောင့် တစ်နှစ်ကို (၁၃၇) သန်းနဲ့ အနည်းဆုံး (၁၀) နှစ်အတွက် ဆုံးရှုံးမှုသက်သာသွားမယ်လို့ ဆိုကြတယ်။ သုတေသနပြုစမ်းသပ်မှုအတွက်ကတော့ တစ်နှစ်စာ သက်သာမယ့် ငွေပမာဏ နည်းပါးကုန်ကျခဲ့တယ်တဲ့။ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်း ကောင်းမွန်ရေးအတွက် ငွေကြေးအကုန်အကျခံမှုနဲ့ ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းကောင်းရင် ရရှိနိုင်မဲ့ အကျိုးခံစားခွင့်ကို နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစားနိုင်ရအောင် ပြောတာပါ”

“အော် သူတို့ဆီမှာ စည်းမျဉ်းကောင်းကလေးတစ်ခုရဖို့အတွက် ငွေတွေ သန်းရာနဲ့ချီ အကုန်အကျခံကြ၊ လနဲ့နှစ်နဲ့ချီပြီး သုတေသနတွေ ပြုကြတယ်နော်။ ငါတို့ဆိုရင်တော့ကွာ ဒီလောက်ကြီးအကုန်ခံပြီး

လုပ်မနေတော့ပါဘူး။ တိုင်ပင်သင့်တဲ့သူတွေဆီက အကြံဉာဏ်ယူပြီး ခေါင်းထဲမှာ အကောင်းဆုံး စဉ်းစား လို့ရတာနဲ့ ပြဋ္ဌာန်းလိုက်မိမှာပဲ”

“ကိုတေပြောတာ လော့မင်းစဖီး (Lord Mansfield) ပြောသလို ဖြစ်နေတယ်။ သူပြောတာက အခုချက်ချင်းဆုံးဖြတ်ချက်ချပါ။ ဘာအကြောင်းပြချက်မှ မပေးပါနဲ့။ သင့်ရဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်တွေဟာ မှန်ချင် မှန်မယ်။ ဒါပေမဲ့ သင့်ရဲ့အကြောင်းပြချက်တွေကတော့ မှားနေမှာ သေချာတယ်တဲ့။ မိမိရဲ့အနာဂတ်၊ မိမိ အဖွဲ့အစည်းရဲ့အနာဂတ်ကို ကစားဝိုင်းလို သဘောထားပြီး အလောင်းအစားပြုသလို ဆုံးဖြတ်ခဲ့ရင် ကံ ကောင်းလို့အောင်မြင်တယ်ဆိုတာတောင်မှ မိမိရဲ့စွမ်းရည်ကြောင့် မဟုတ်ပါဘူး။ မိမိရဲ့ကုသိုလ်ကံကြောင့် အောင်မြင်တယ်ဆိုတာ နားလည်ဖို့တော့လိုပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လောကကြီးမှာ လူတွေ ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ရာထူး အာဏာတိုးတက်လာကြတာ ဆုံးဖြတ်ချက်လုပ်ငန်းစဉ်ကောင်းတာ၊ မကောင်းတာထက် သူတို့လုပ်ဆောင် ချက်ရလဒ်ကောင်းတွေကြောင့် ဖြစ်နေပြန်တယ်။ ဒီတော့ ရလဒ်ကောင်းတွေ ရရှိဖို့အတွက် လူတွေဟာ ဖြစ်တဲ့နည်းနဲ့ လုပ်နေကြပြန်တယ်။ ဒါကြောင့် ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်း လုပ်တဲ့နေရာမှာ ရလဒ်ကောင်း ရုံနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်လုပ်ငန်းစဉ် မှန်တယ်လို့ သွားမတွက်လေနဲ့ဗျို့။”

“ကံကောင်းတဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်ကလေးအချို့ချပြီး၊ မှားယွင်းမှုတွေအားလုံးကို ယုတ္တိတန်စေခြင်း နည်းလမ်းနဲ့ ဖျောက်ဖျက်ပစ်နေကြတဲ့လူတွေဟာ မိမိရဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်လုပ်ငန်းတွေကို မှန်မှန်ကန်ကန် ပြန်လည်သုံးသပ်ပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ချလာနိုင်အောင် အစဉ်ကြိုးစားနေတဲ့လူတွေ

လောက်တော့ ရေရှည်အကျိုးပေးမှာ မဟုတ်ပါဘူးကွာ။ အရပ်ထဲမှာ စကားတစ်ခွန်း ရှိတယ်မဟုတ်လား။
ဖဲသမားလက်စွပ်ဆိုသလို ရာထူးဥစ္စာ မမြဲနိုင်ဘူးပေါ့”

“ဟုတ်တယ် ကိုစည်သူ၊ အဲဒါကြောင့် မိမိရဲ့ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် လေ့
လာသင်ယူဖို့အတွက် ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းခြင်းကိုရှာဖွေတဲ့အခါမှာ ဆုံးဖြတ်ချက်ရဲ့ ရလဒ်အပေါ်မှာချည်း
ပဲ အာရုံစိုက်နေလို့မရဘူး။ အဲဒီဆုံးဖြတ်ချက်ကို ဘယ်လိုလုပ်ငန်းစဉ်မျိုးနဲ့ ချမှတ်ခဲ့သလဲဆိုတာကိုပါ
ဂရုစိုက် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ လေ့လာသင်ယူသွားဖို့ အလွန်အရေးကြီးကြောင်း ထင်ရှားလာတာပေါ့ဗျာ”